

Katowice, 14.10.2024 r.

**Stanowisko nr 1 strony społecznej
reprezentowanej przez:
Śląski Związek Pszczelarzy
Stowarzyszenie „Koło Wędkarskie Leśnik przy Nadleśnictwie Katowice”
Polskie Towarzystwo Leśne Oddział w Katowicach**

Znaczenie gospodarstwa leśnego nie ogranicza się jedynie do strony ekonomicznej w życiu narodu. Las posiada jeszcze wiele niezastąpionych dla kraju właściwości, że wymienimy tylko wpływ jego na klimat, wilgotność i ochronę gleby, zdrowotność itd. Tylko państwo, jako właściciel, jest w stanie przez racjonalne gospodarowanie lasami uwydatnić wszystkie ekonomiczne, przyrodnicze i kulturalne korzyści, płynące z nich dla kraju.

Adam Loret (1884-1939), pierwszy dyrektor Lasów Państwowych w latach 1934-1939

My, strona społeczna, reprezentowana przez Polskie Towarzystwo Leśne Oddział w Katowicach, Śląski Związek Pszczelarzy oraz Stowarzyszenie „Koło Wędkarskie Leśnik przy Nadleśnictwie Katowice”, przedstawiamy swoje stanowisko w sprawie utworzenia lasów o wiodącej funkcji społecznej:

1. Użytkownie lasów o wiodącej funkcji społecznej.

Człowiek od tysięcy lat wiązał swój los z lasem, który zapewniał mu schronienie (osady z drewna), pożywienie (rola łowiectwa), a także przyczyniał się do rozwoju duchowego (święte drzewa) oraz intelektualnego (źródło inspiracji dla artystów). Dbłość o las i szacunek do przyrody ma zatem (a przynajmniej powinien mieć) fundamentalne znaczenie dla współczesnego człowieka.

Rzeczą oczywistą dla wszystkich jest fakt, iż lasy na terenie i wokół Katowic poddane są antropopresji w skali nie spotykanej w innych regionach kraju. Intensywny rozwój przemysłu wywarł bardzo negatywny wpływ na stan zdrowotny tych lasów. Ograniczając się tylko do krótkiej historii lasów wokół Katowic pragniemy przypomnieć, że były one w przeszłości silnie eksploatowane na potrzeby przemysłu wydobywczego (np. stemple do zabezpieczania chodników górniczych czy podkłady kolejowe) a z drugiej strony cierpiały od silnych imisji przemysłowych. Należy jednak pamiętać, że zarówno obecny zasięg, jak i stan tych lasów to wynik pracy pokoleń leśników, dbających o nie zgodnie z najlepszą wiedzą naukową i praktyczną. Dodatkowo obszar ten zamieszkuje kilka milionów ludzi, co także ma określony wpływ na stan lasów. W związku z powyższym zgadzamy się, że sposób prowadzenia zrównoważonej i wielofunkcyjnej gospodarki leśnej powinien zostać zmodyfikowany tak, aby społeczna funkcja lasów była funkcją wiodącą, ale nie jedyną. Lasy na tym obszarze od wielu lat pełniły funkcję społeczną, będąc otwartymi

dla chcących z nich korzystać ludzi, a równocześnie objęte były odpowiednio prowadzoną gospodarką leśną, bez istotnych kolizji z potrzebami i oczekiwaniami społeczeństwa.

Obecnie stan zdrowotny lasów uległ poprawie z uwagi na znaczące ograniczenie wielkości zanieczyszczeń atmosferycznych i dokonującą się transformację energetyczną kraju. W tym miejscu podkreślić trzeba też rolę zrównoważonej gospodarki leśnej, w ramach której, w celu wyeliminowania błędów hodowlanych sprzed ponad 100 lat, prowadzi się przebudowę drzewostanów w kierunku lasów mieszanych, lepiej dostosowanych do zmieniających się warunków klimatycznych oraz wzrastających oczekiwań społecznych. Aktualny proces przebudowy zwiększa różnorodność biologiczną, zapewniając m.in. większą bazę żerową dla dziko żyjących owadów zapylających oraz ułatwia hodowlę pszczoły miodnej na trutowisku, mającą na celu rozmnażanie tych owadów, pracujących wszak na rzecz pożytku publicznego.

Nie możemy zatem zgodzić się z propozycją zastąpienia terminu „przebudowa” słowem „odbudowa”, gdyż sugeruje ono, jakoby obecny stan lasów był w ruinie, z której dopiero musi być podnoszony.

W ostatnich latach szczególnie silne są postulaty zmierzające do ograniczenia, czy wręcz zakazania pozyskiwania drewna, które nazywane jest wycinką, co z kolei błędnie sugeruje, że po wycięciu drzew dany teren nie zostanie ponownie pokryty nowym pokoleniem lasu.

W naszej ocenie głównym problemem jest stosowanie rębni IB zupełnej, która może maksymalnie obejmować powierzchnię do 4 ha. Wyrażamy pogląd, iż na terenie lasów o wiodącej funkcji społecznej ten sposób zagospodarowania lasu powinien zostać ograniczony do minimum. W przypadkach konieczności jego zastosowania (np. zręby sanitarne, względy siedliskowe) powinien zostać dodatkowo zmodyfikowany tak, aby po cięciu zupełnym na powierzchni pozostawało 15-20 % starodrzewu.

Przypominamy, że duża część lasów w Polsce, które dziś liczą około 100 lat i określane są jako cenne przyrodniczo, powstała w następstwie stosowania rębni zupełnej, powszechnej na przełomie XIX i XX wieku.

Propozycje zaprzestania prowadzonej w obecnym kształcie zrównoważonej wielofunkcyjnej gospodarki leśnej są działaniem społecznie, przyrodniczo i gospodarczo szkodliwym.

Naiwnym jest założenie, że współczesne lasy bez pracy leśników utrzymają aktualny stan zdrowotny, a tym samym będą w stanie pełnić wszystkie oczekiwane od nich funkcje. Doświadczenia chociażby ostatnich trzech dekad nie pozostawiają złudzeń – mamy za sobą katastrofalne pożary z 1992 roku, gradacje kornika drukarza i zamieranie świerczyn w Beskidach, huraganowe wiatry z 2002 (Puszcza Piska) czy z 2017 roku (huragan stulecia), a ostatnio powódzie. Uważamy, że poważnym błędem jest traktowanie lasu jako formy statycznej. Brak działań zmierzających do inicjowania procesów powstawania nowej generacji drzew może pozbawić następane

pokolenia dostępu do lasów, co uniemożliwi im realizację własnych potrzeb społecznych, przyrodniczych i gospodarczych.

W dobie zmian klimatycznych istnieje pilna potrzeba redukcji stężenia dwutlenku węgla w atmosferze, a wykorzystywanie drewna jako materiału ekologicznego i odnawialnego jawi się w tym kontekście niemalże jako nasz cywilizacyjny obowiązek. **Las ze swej natury spełnia wszystkie funkcje równocześnie.** Każda nierozważna próba oddzielenia tych funkcji może skutkować powstaniem leśnictwa segregacyjnego.

Art. 5 Konstytucji stanowi, że „Rzeczpospolita Polska... zapewnia ochronę środowiska, kierując się zasadą zrównoważonego rozwoju”.

I właśnie aby ten zrównoważony rozwój zapewnić, dokonywać musimy nie rewolucyjnych, ale ewolucyjnych zmian koncepcji prowadzenia zrównoważonej wielofunkcyjnej gospodarki leśnej.

2. Zagospodarowanie turystyczne lasów.

Zwracamy uwagę, że główną cechą charakteryzującą lasy o wiodącej funkcji społecznej powinna być dobrze zaprojektowana i zrealizowana infrastruktura turystyczna. Oczekiwania społeczne w tej kwestii stale rosną, tak jak liczba różnych aktywności: obserwacja przyrody, fotografowanie, spacer (w tym nordic walking), biegi, jazda na rowerze, jazda na rolkach, jazda konna, paintball, wyścigi psich zaprzęgów, narciarstwo biegowe, podchody, spływy kajakowe, bushcraft, biwakowanie i nocowanie w lesie, kąpiele leśne, zbieranie jagód, zbieranie grzybów, polowania i inne.

Z nieznanymi nam względów wyłączono z prac Zespołu przedstawicielei Kół Łowieckich, którzy, w zgodzie z obowiązującymi przepisami, mogą polować na terenach leśnych, realizując często zadania zlecone przez administrację rządową (np. walka z ASF).

Do realizacji wielu z powyższych zadań niezbędne jest udostępnienie lasu poprzez zbudowanie dróg leśnych a także wytypowanie i urządzenie miejsc postoju pojazdów – co jest szczególnie ważne dla mieszkańców miast. Obecnie wielkość środków finansowych na budowę dróg leśnych w Lasach Państwowych uzależniona jest od wielkości pozyskania drewna.

Wstydlivym problemem jest – niestety – pozostawianie odpadów w lesie. Temat ten powinien być nagłaśniany w mediach jako zjawisko negatywne i szkodliwe tak dla ludzi jak i dla lasu i jego mieszkańców.

Wnioskujemy, aby problem zagospodarowania turystycznego lasów stał się istotnym punktem dyskusji wszystkich członków Zespołu, a **przykłady aktualnie istniejącej wzorowej współpracy nadleśnictw z samorządami w kwestii współfinansowania wymienionych wyżej, służących lokalnym społecznościom przedsięwzięć, powinny być przedstawione w ramach prac Zespołu.**

3. Planowanie przestrzenne.

Zwracamy uwagę, że problem zagospodarowania przestrzennego, zwłaszcza na styku lasu z obszarami zabudowanymi, także wymaga konstruktywnej dyskusji. W ostatnich latach obserwujemy bardzo dużą presję zabudowy mieszkaniowej na lasy. Objawia się ona na dwa sposoby: właściciele domów zbudowanych bezpośrednio przy lesie często żądają od nadleśnictw wycinania drzew z uwagi na bezpieczeństwo powszechne, a z kolei właściciele domów bardziej oddalonych protestują przeciwko realizacji tego typu działań. Informujemy, że w polskich lasach przeciętnie wysokość drzew wynosi około 30 metrów i taka właśnie powinna być minimalna odległość linii zabudowy od istniejącej granicy lasu.

Lasy o wiodącej funkcji społecznej, w celu zapewnienia zrównoważonego rozwoju gmin, powinny zostać uwzględnione w opracowywanych właśnie w gminach Planach Ogólnych.

4. Zasięg lasów społecznych.

Uważamy, że zaproponowany przez stronę społeczną, reprezentowaną przez 8 z 18 organizacji społecznych, wariant zasięgu terytorialnego lasów o wiodącej funkcji społecznej, obejmujący w całości powierzchnie czterech nadleśnictw, tj. Katowice, Chrzanów, Siewierz i Kobiór jest zbyt wielki. Jak wielokrotnie powtarzano, prace Zespołu są działaniami pilotażowymi, mającymi doprowadzić do wypracowania metod i określenia skutków społecznych, przyrodniczych i gospodarczych utworzenia lasów o wiodącej funkcji społecznej. Już wiadomo, że objęcie całego obszaru czterech nadleśnictw lasami o wiodącej funkcji społecznej spowoduje kolizję z funkcją przyrodniczą, na co zwracał uwagę przedstawiciel RDOŚ w Katowicach.

Aspektem budzącym niepokój lub ewentualne wątpliwości jest niesprecyzowany prawnie status tzw. lasów o zwiększonej funkcji społecznej.

Z uwagi na brak pełnej analizy skutków wariant ten w naszej ocenie nie powinien być dalej procedowany.

Zasięg lasów o wiodącej funkcji społecznej przedstawiony przez nadleśniczego Nadleśnictwa Katowice jest obszerny i obejmuje blisko połowę wszystkich lasów tego nadleśnictwa. Jednak, z uwagi na charakterystykę przedstawioną we wstępie naszego stanowiska, tak duża powierzchnia jest uzasadniona, ponieważ oddaje niepowtarzalną w skali kraju specyfikę tych terenów.

Zasięgi lasów o wiodącej funkcji społecznej przedstawione przez nadleśnictwa Chrzanów, Kobiór i Siewierz obejmują newralgiczne miejsca i stanowią dobrą podstawę do wdrożenia programu pilotażowego.

W związku z tym do dalszych prac Zespołu rekomendujemy wariant przedstawiony przez Lasy Państwowe.

Propozycje definicji do słownika.

Zrównoważona wielofunkcyjna gospodarka leśna – działalność zmierzająca do ukształtowania struktury lasów i ich wykorzystania w sposób i tempie zapewniającym trwałe zachowanie ich bogactwa biologicznego, wysokiej produktywności oraz potencjału regeneracyjnego, żywotności i zdolności do wypełniania, **teraz i w**

przyszłości, wszystkich ważnych (ochronnych, gospodarczych i socjalnych) funkcji bez szkody dla innych ekosystemów.

(<https://www.lasy.gov.pl/pl/edukacja/slownik/t/trwale-zrownowazona-gospodarka-lesna>)

Rębnia (nie wycinka) – sposób prowadzenia hodowlanego drzewostanu, na etapie jego odnawiania jest jednym z działań zmierzających do przemiany i kształtowania nowego drzewostanu o pożądanym charakterze i ustalonym celu hodowlanym. Wszystkie rodzaje i formy rębni mają charakter ideowy, tj. określają kierunkowe zasady postępowania, które mogą być modyfikowane w zależności od uwarunkowań środowiskowych i przyjętych celów hodowlanych. Przyjęty cel hodowlany powinien być głównym czynnikiem decydującym o wyborze rębni oraz ewentualnym sposobie jej modyfikacji. (*Zasady Hodowli Lasu, 2023*).

Karolina Wójcik

• ŚLĄSKI ZWIĄZEK PRZECIELARZY

Hubert Pasie

• Stowarzyszenie „Kóło Hędkarskie Leśnik przy Nadleśnictwie Katowice”

PRZEWODNICZĄCY ZARZĄDU
Oddziału PTL w Katowicach

dr inż. Tomasz Pacia